

legibus aut aduersus illas : secundum ex ancipitibus legibus , ut causa caderet , qui verbo lapsus esset in actione instituenda , quod etiam Iustinianus in suis Institutionibus affirmat Ciceroque. Sed etiam nostra ætate hæc superstitionis adeo viget apud Anglos , ut si vel vna literula in nomine aut cognomine aberretur , tabulis publicis nulla sit autoritas , nullum ius. Tertium in ipsismet legibus constitutum est Saliceas vocant , quæ fuere olim in Italia audi ius æquum : Si quis hominem innocentem absentem apud Regem accusauerit sol. L XII. cum dimidio culpabilis iudicetur : & si seruus præter iacturam sol : vnum , id est aureum. Miraris at Mediolani si plebeium nobilis quamuis liberum dodrante satisfaciebat Inde turpius , si quis ingenuus Franco aut barbarum aut qui Salica lege viuit hominem occideret , sol : CC culpabilis iudicetur : sed si mortuum in puteum vel in aquam præcipitauerit sol : DC culpabilis iudicetur. Si Romanus homo conuiuia Regis occisus fuerit sol : CCC componatur : sed si Romanus tributarius sit XLV. sol : culpabilis sit. Rursus si quis hominem ingenuum quemlibet socium suum de quolibet crimine accusauerit , & per eius commotionem sue mendacium ille qui accusatus est fuerit occisus , si ei approbatum fuerit medietate leodis componat : ille verò qui eum occiderit secundum legem pleniter eum componat. Est autem leodes pretium damnationis , cuius dimidium ex hac lege soluebat falsus testis qui eum damnauerat : ita etiam DC coronatis licebat hominem in domo propria collectis ficcariis occidere : & si in conuiuio sufficebat precium per conuiuas dispertiri. Turpiores etiam & absurdiores sunt Ripnariæ leges , adeo ut si quis sacerdotem interfecisset , licebat XII. coronatis & iuramento quod ex causa fecisset , aut non omnino fecisset se redimere : quin etiam si combussisset cum tota domo , iuramento quod non fecisset & LXXII. aureis persolutis licebat se absolueret. Fædiore his rursus Alemanorum antiquæ leges ut si quis hominem liberum occidisset nouem aureis redimeret. Apud Saxones occidere nobilem MCCCCXL. aureorum pœna erat , non nobilem CXX. id est duodecima duntaxat parte. Quis ergo nostra ætate collatione habita iure merito queratur , sed tamen nos tantum a iusto absumus , quantum illi a nobis. Omni ergo industria leges bonas condere oportet ; easque sic ut minimè sint obnoxie corruptioni , maximè vilium personarum & prauæ consuetudinis , demum ut robore suo firmæ maneat. Fiunt autem ista educatione bona , consuetudine potentia propria & vinculis preceptorum , tum commodis ciuium. Primum igitur ad singulos dirigatur sermo : videtur autem homo ad quatuor componendus , ad huius Vitæ felicitatem quæ est in seipso : ad felicitatem veram quæ est futuri æui & cum Diis communis , & ad commoda quæcunque quæ sunt ornamenta , & societatem aliorum hominum. Nam ut vita felix esse non potest sine commodis ut omnibus placeat , nec commoda sine domesticis atque domo : ita nec diu manere domus & esse tuta sine consensu hominum , quem vocamus ciuitatem ; quinimo neque vna ciuitas nisi cum regno toto. Omnium autem difficillimum est , quod non idem sit per se atque simpliciter , velut communicatio urbium & ciuium transmutatioque velut in Phratibus æternas & felices redderet ciuitates : sed non simpliciter talis est , cum maxima addat incommoda.